

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04

21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 29-40-89

BS/52/41/93

SPOŁECZEŃSTWO WOBEC DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Komunikat z badań

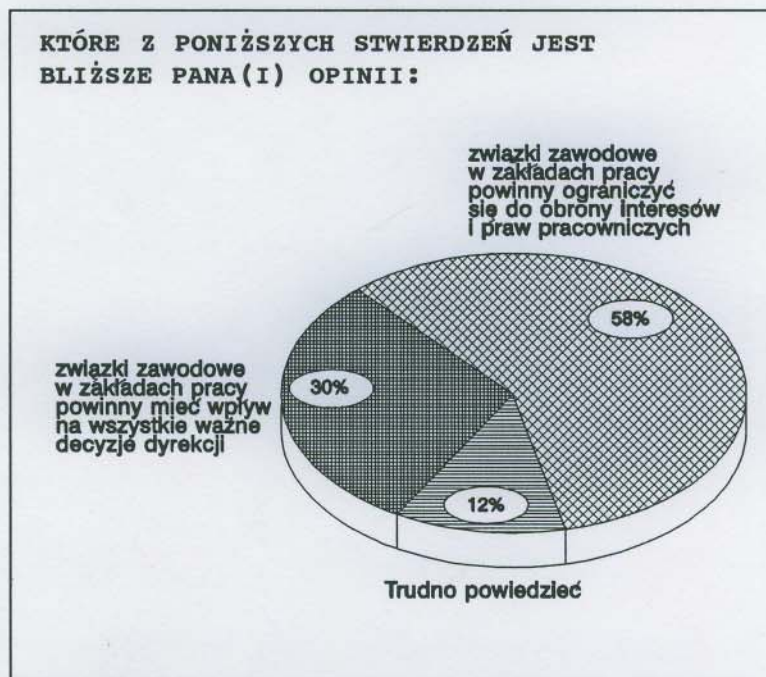
Warszawa, kwiecień 1993 r.

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

- ◆ NSZZ "Solidarność" Rolników Indywidualnych oraz NSZZ "Solidarność" to związki, których działalność respondenci ocenili najwyżej.

- ◆ Ponad połowa badanych uważa, że związki zawodowe powinny mieć swoich przedstawicieli we władzach państwowych, w Sejmie i Senacie.

- ◆ Co czwarty respondent chciałby, aby związki miały wpływ na wszystkie decyzje podejmowane na szczeblu państwowym, a ponad połowa badanych ograniczyłaby ich udział do decyzji związanych z interesami i prawami pracowniczymi.

- ◆ Więcej niż trzy czwarte badanych twierdzi, że 4 lata temu darzyło NSZZ "Solidarność" większym zaufaniem niż obecnie.

Związki zawodowe

W Polsce, począwszy od 1980 roku, czyli od pojawienia się **NSZZ "Solidarność"**, związki zawodowe zaczęły odgrywać szczególną rolę, niespotykaną nie tylko w zachodnich demokracjach, ale i w państwach komunistycznych. Na ich główną rolę jako reprezentanta i obrońcy interesów pracowniczych nałożyła się - w przypadku związków "solidarnościowych" - funkcja polityczna, wsparta elementami antytotalitarnej symboliki i wiary w lepsze czasy.

Po 1989 roku obraz "solidarnościowych" związków zawodowych (pracowniczego i rolniczego) zaczął być kształtowany przez pryzmat swoistego połączenia pamięci walki z komunizmem z nie zrealizowanymi nadziejami pokładanymi w nowym ustroju politycznym i ekonomicznym. Rezultatem było, między innymi, wyodrębnienie się z tego nurtu nowego związku pod nazwą **NSZZ "Solidarność '80"**. Uwikłaniem w politykę - choć o nieco odmiennym charakterze - została obciążona także działalność drugiej pod względem wielkości centrali związkowej - **OPZZ** (Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych). Z problemami przemian ustrojowych w kraju, zwłaszcza gospodarczymi problemami rolników, ściśle wiązało się powstanie **Związku Rolników "Samoobrona"**.

Wśród polityków i związkowców trwa od pewnego czasu spór, który dość wyraźnie ujawnił się przy okazji negocjacji nad "Paktem o przedsiębiorstwie państwowym", na temat roli związków zawodowych w systemie gospodarczym kraju. Zarówno jedni, jak i drudzy zadają pytania: czy Polsce w sytuacji niestabilnego układu politycznego i nie w pełni sprawnego systemu ekonomicznego potrzebne są silne związki zawodowe, które kontrolowałyby wszelkie

poczynania rządu i parlamentu, czy raczej słabe, pozbawione wpływu na podejmowanie trudnych i niepopularnych decyzji w skali kraju? Czy związki zawodowe w swej działalności powinny ograniczać się do posunięć społeczno-gospodarczych czy winny także podejmować akcje o charakterze politycznym? Czy terenem działania związku powinien być zakład pracy, parlament czy przysłowiowa ulica? Czy związki, jako jedne z największych liczebnie organizacji społecznych mogą być pomostem między elitami politycznymi a społeczeństwem, czy też staną się przeszkodą, uniemożliwiającą kontakt i porozumienie między nimi? Niektóre z tych kwestii były poruszone w ostatnim badaniu CBOS¹.

Związki zawodowe wśród innych instytucji kraju

Wśród piętnastu ocenianych instytucji i organizacji związki zawodowe zajmują - ogólnie rzecz biorąc - środkową pozycję. Respondenci najlepiej ocenili działalność NSZZ "Solidarność" Rolników Indywidualnych (na piątym miejscu) oraz NSZZ "Solidarność" (na siódmym). Oba związki otrzymały prawie taką samą liczbę wskazań jak rząd i Kościół. Na dalszych miejscach znalazły się: OPZZ, NSZZ "Solidarność '80" i ZR "Samoobrona" (odpowiednio 10, 12 i 13 lokata). Wszystkie związki zawodowe uzyskały podobny wskaźnik dezaprobaty i zajmują miejsca od szóstego do dziewiątego. Wyjątek stanowi NSZZ "Solidarność" RI, który otrzymał najmniej ocen negatywnych.

O tym, że NSZZ "Solidarność" RI dobrze służy społeczeństwu są przekonani najczęściej - co zrozumiałe - mieszkańcy wsi i rolnicy², ale też pracownicy fizyczno-umysłowi i robotnicy wykwalifikowani, mieszkańcy regionu środkowozachodniego i wschodniego, badani o bardzo niskich dochodach, ale też twierdzący, że rozwój sytuacji w kraju zmierza w dobrym kierunku. Odmienną opinię mają mieszkańcy północnego regionu kraju, respondenci z wyższym wykształceniem oraz bezrobotni.

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (33) przeprowadzono w dniach 12-14 marca 1993 r. na 1233-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

² Zob. tabele aneksowe.

Można przypuszczać, że na aprobatę NSZZ "Solidarność" wpływa specyfika postrzegania działalności tego związku w życiu publicznym (aktywny udział podczas negocjowania istotnych sporów pracowniczych, duża sprawność organizacyjna w przeprowadzaniu akcji protestacyjnych, zwłaszcza strajkowych) oraz przekonanie o skuteczności jego działań w granicach możliwości gospodarczych i socjalnych kraju. Najbardziej niezadowoleni z działalności NSZZ "Solidarność" na rzecz społeczeństwa są ludzie młodzi, mieszkańcy zachodniego i południowo-zachodniego regionu kraju, respondenci z wykształceniem średnim i zawodowym, bezrobotni, robotnicy i pracownicy fizyczno-umysłowi oraz badani negatywnie oceniający swoje warunki materialne. Są to osoby, których interesy związku powinny szczególnie reprezentować.

Na ocenach związków skupionych w OPZZ może ciążyć postkomunistyczny rodowód. Aprobata działalności OPZZ wyrażają najczęściej badani z małych i średnich miast, mieszkańcy regionu środkowozachodniego, pracownicy umysłowi i robotnicy oraz uczniowie i studenci. Z dezaprobatą mówią o nim mieszkańcy regionu północnego i południowo-zachodniego, prywatni przedsiębiorcy, bezrobotni i gospodynie domowe.

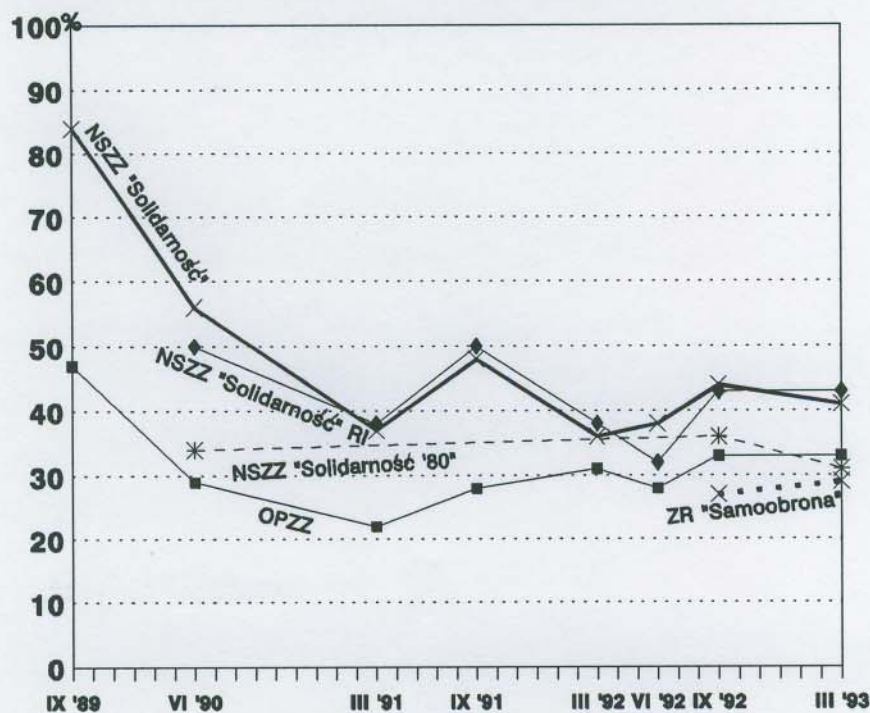
Do działalności związków "Solidarność '80" i ZR "Samoobrona" zniechęcać może nadmierna hałaśliwość ich działań, niewspółmierna do liczebności tych organizacji i wagi podejmowanych przez nie spraw.

Respondenci uważający, że działalność NSZZ "Solidarność '80" dobrze służy społeczeństwu, to najczęściej ludzie w średnim wieku, mieszkańcy środkowozachodniego i wschodniego regionu kraju, robotnicy wykwalifikowani. Odmienne zdanie mają mieszkańcy regionu południowo-zachodniego, badani z wyższym wykształceniem, prywatni przedsiębiorcy, bezrobotni i gospodynie domowe.

Poczynania ZR "Samoobrona" aprobują najsilniej mieszkańcy wsi, respondenci z regionu wschodniego, badani o niskich dochodach. Dezaprobuje działalność tego związku mieszkańcy regionu północnego, badani z wyższym wykształceniem, prywatni przedsiębiorcy i bezrobotni.

Porównanie wyników sondażu marcowego z uzyskanymi we wcześniejszych latach wygląda następująco:

RYS. 1. ODSETKI ODPOWIEDZI TWIERDZĄCYCH NA PYTANIE:
CZY, PANA(I) ZDANIEM, DZIAŁALNOŚĆ TYCH INSTYTUCJI
I ORGANIZACJI DOBRZE SŁUŻY SPOŁECZEŃSTWU?

Uwaga: wyniki z roku 1991 dotyczące NSZZ "Solidarność" RI pochodzą z badań przeprowadzonych w kwietniu i październiku.

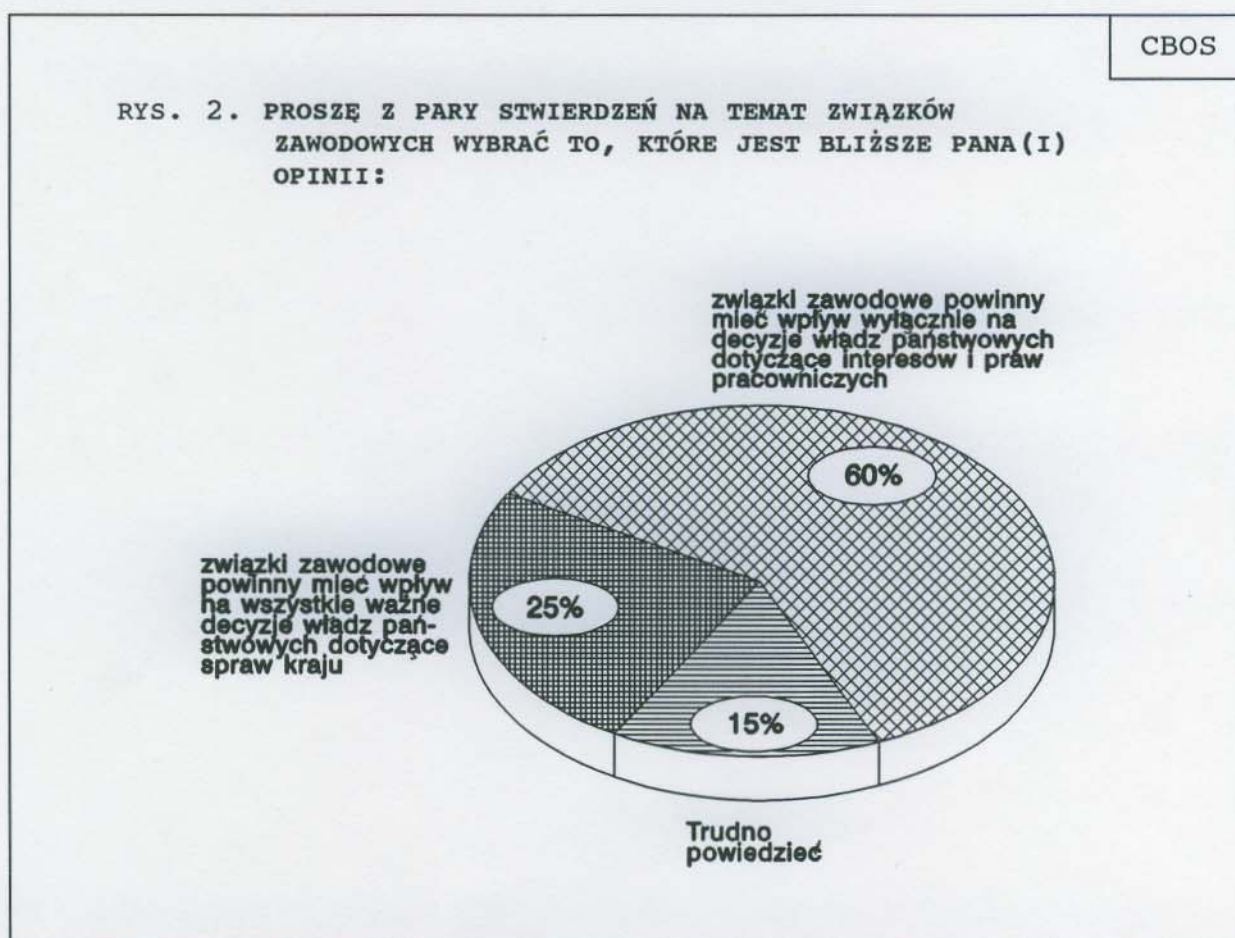
Jesienią 1989 roku "Solidarność" cieszyła się niemal powszechnym poparciem społeczeństwa; OPZZ natomiast było oceniane znacznie niżej. W ciągu następnych 17 miesięcy zaufanie do NSZZ "Solidarność" spadło o blisko **50% punktów procentowych**. OPZZ w tym okresie także stało się dla społeczeństwa wyraźnie mniej wiarygodne, jednak ponad 30-procentowy dystans, jaki we wrześniu '89 dzielił ten związek od "Solidarności", w marcu '91 zmniejszył się do 15%, a rok później - do 5%. "Solidarność" straciła więc najwięcej: "na starcie" miała nad konkurencyjnym związkiem ogromną przewagę, obecnie ta przewaga znikła.

Niemal jednakowym zaufaniem od czerwca '90 cieszy się NSZZ "Solidarność '80". Jest to związek, który od początku swej działalności wydaje się silnie koncentrować na budowaniu struktur zakładowych i obronie interesów robotników, zwłaszcza z dużych zakładów. Stałe, choć może nie największe zaufanie, jakim cieszył się w ciągu ostatnich trzech lat, świadczyłoby o skuteczności tej strategii.

Spośród związków zawodowych występujących w obronie interesów rolników NSZZ "Solidarność" Rolników Indywidualnych jest notowana wyżej niż ZR "Samoobrona". Jest to zrozumiałe, zważywszy na silny rewindykacyjny charakter tej drugiej organizacji oraz na specyficzne metody jej działania.

Obecnie wszystkie notowane przez CBOS związki zawodowe mają zbliżony poziom społecznej aprobaty. Świadczy to zapewne o zaniku istniejących dawniej różnic w postrzeganiu poszczególnych związków. Dziś "Solidarność" jest oceniana według tych samych kryteriów, jakie obowiązują przy ocenie każdego innego związku zawodowego, z drugiej zaś strony stracił na ważności fakt, że organizacja związkowa legitymuje się innym niż "solidarnościowy" rodowodem. Skończył się więc czas "etosu »Solidarności«", rozpoczął się zaś okres rywalizacji o wpływy i aprobatę społeczeństwa. Rywalizacji, w której każdy ma jednakowe szanse.

Respondentów zapytano również o postulowany zakres wpływu związków zawodowych na decyzje władz państwowych.

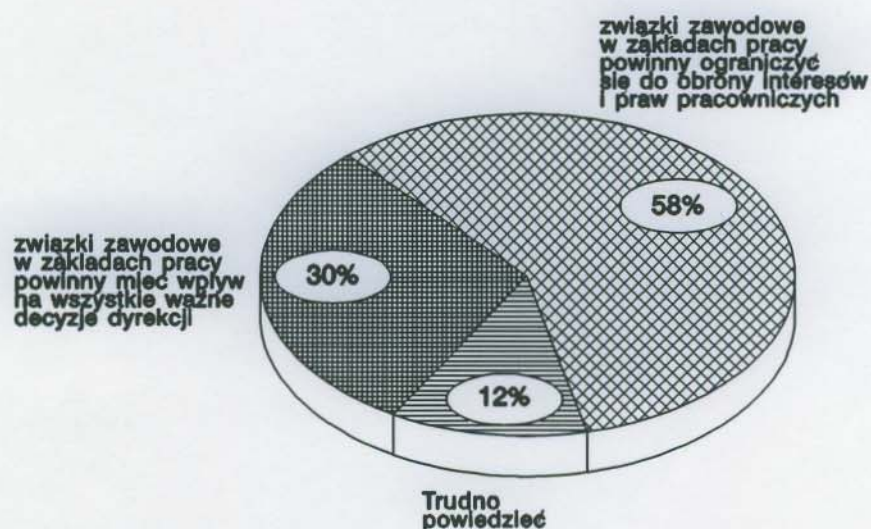

Ponad połowa badanych pragnęłaby ograniczyć rolę związków zawodowych w skali kraju do decyzji, dotyczących interesów i praw pracowniczych. Są to głównie mieszkańcy dużych miast, szczególnie regionu środkowozachodniego, respondenci ze średnim i wyższym wykształceniem, kadra kierownicza, pracownicy umysłowi średniego szczebla i prywatni przedsiębiorcy, badani mający wysokie dochody i dobrze oceniający swoje warunki materialne, ankietowani twierdzący, że sytuacja w kraju zmierza w dobrym kierunku. Co czwarty respondent chciałby rozszerzyć wpływ związków zawodowych na wszelkie istotne decyzje dotyczące kraju. Przeważnie są to ludzie w średnim wieku, z wykształceniem zawodowym, mieszkańcy małych miast, robotnicy, bezrobotni i gospodynie domowe.

Wynika stąd interesujący wniosek: w mniejszości są ci, którzy w dalszym ciągu dostrzegają możliwość łączenia ekonomicznej i socjalnej sfery działalności związków zawodowych z ich zaangażowaniem w polityczny wymiar życia kraju. Może to być rezultat wyrażanej przez opinię publiczną potrzeby odzyskania przez związki zawodowe ich funkcji przyjętej w rozwiniętych demokracjach, a mianowicie odnoszącej się do reprezentacji interesów pracowniczych i pośredniczenia w sporach między pracodawcą i pracownikami. Wpływ na powrót do klasycznego rozumienia roli związku zawodowego może mieć też nieudana próba pogodzenia przez niektóre z nich funkcji związkowej z funkcją przynależną partii politycznej. Może to być również wynik postępujących w gospodarce przekształceń własnościowych i wykształcania się klarownych interesów pracowniczych, a co za tym idzie - autentyczna potrzeba powierzenia obrony swych interesów organizacji zawodowej, faktycznie reprezentującej te interesy.

Zapytano też respondentów, jaki wpływ powinny mieć związki zawodowe na decyzje, dotyczące zakładu pracy.

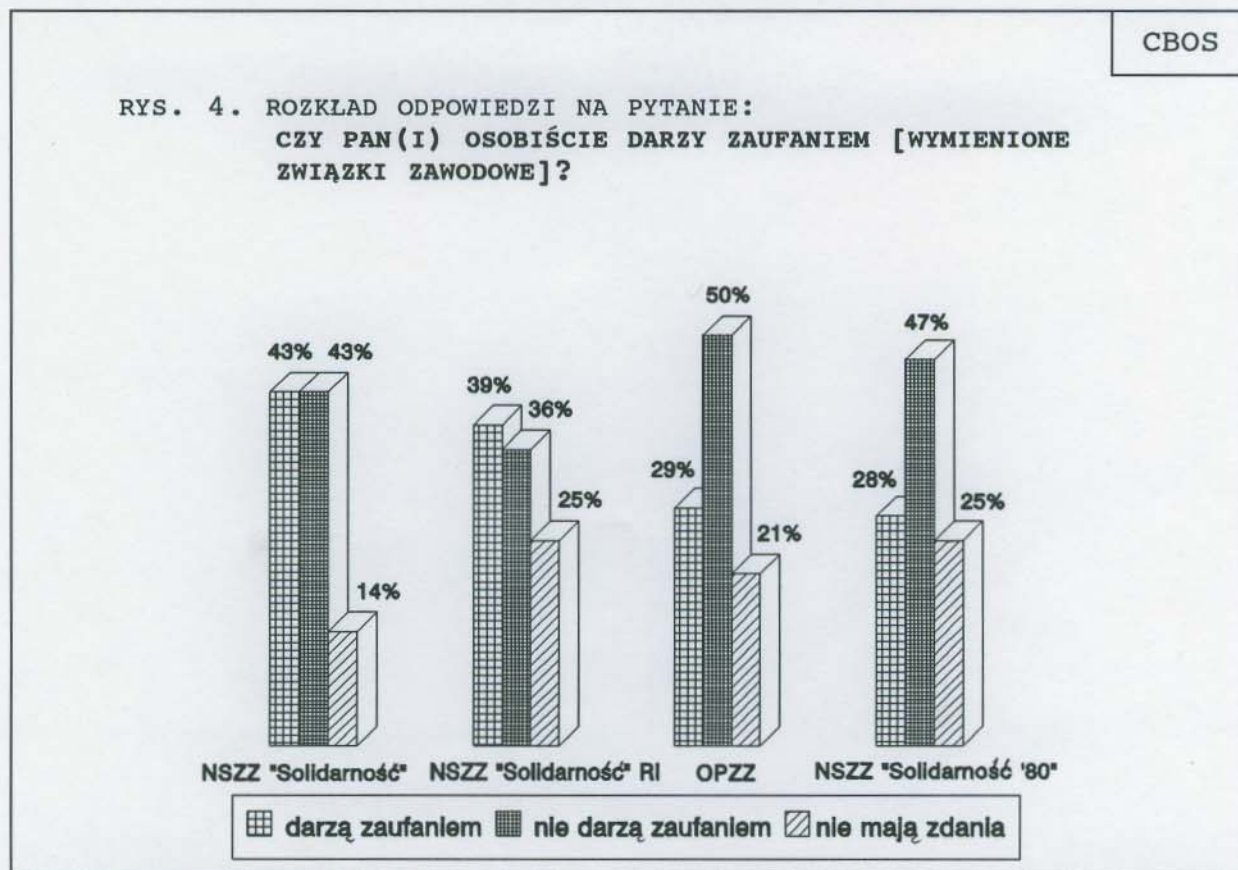
RYS. 3. PROSZE Z PARY STWIERDZEŃ NA TEMAT ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH WYBRAĆ TO, KTÓRE JEST NAJBLIŻSZE PANA (I) OPINII:

Wyniki i wnioski z powyższego zestawienia są analogiczne do poprzednich. W mniejszości są ci, którzy pragnęliby wpływu związków zawodowych na wszelkie decyzje podejmowane przez dyrekcję zakładu pracy, a ponad połowa badanych ograniczyłaby działanie związków do obrony interesów pracowniczych. Zarysowuje się więc tendencja do wycofywania się związku z "decydowania o wszystkim", co się dzieje w zakładzie pracy, i związane z tym zapewne pragnienie przejrzystego podziału kompetencji w przedsiębiorstwach. Zależności między charakterem decyzji, na które miałby wpływ związek zawodowy w zakładzie pracy, a wiekiem respondentów, ich wykształceniem i miejscem zamieszkania są zbliżone do opisanych poprzednio.

Zaufanie do związków zawodowych

Respondenci pytani, który z wymienionych czterech związków zawodowych darzą zaufaniem, odpowiedzieli następująco:

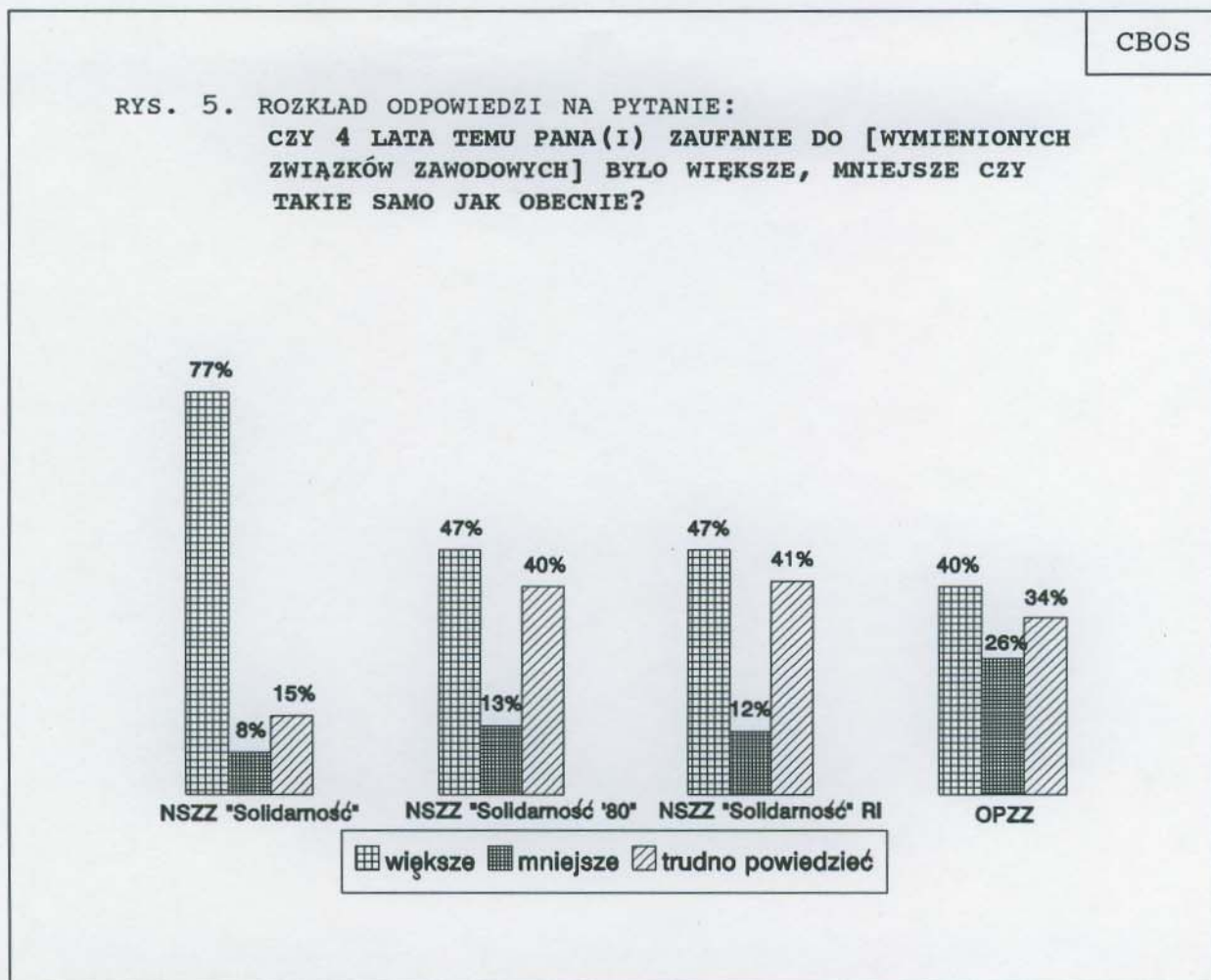
Dwa związki solidarnościowe, zarówno pracowniczy jak i rolniczy, są obdarzane równomiernie rozłożonymi wskazaniem zaufania i jego braku, przy czym NSZZ "Solidarność" otrzymuje bardziej zdecydowane opinie (w przypadku związku rolników i "Solidarności '80" nie ma zdania co czwarty badany, a prawie co piąty - w sprawie OPZZ).

Połowa respondentów nie darzy zaufaniem OPZZ, a prawie połowa - "Solidarności '80". Swoje zaufanie w obu przypadkach deklaruje mniej niż jedna trzecia badanych. Zaufanie do NSZZ "Solidarność" wyrażają najczęściej mieszkańcy wielkich miast, badani z wyższym wykształceniem, prywatni przedsiębiorcy, ludzie o wysokich dochodach, respondenci dobrze oceniający własną sytuację materialną. Nie mają zaufania do tego związku ludzie w średnim wieku, mieszkańcy średnich miast, kadra kierownicza i pracownicy umysłowi, bezrobotni oraz badani negatywnie oceniający rozwój sytuacji w kraju.

Zaufanie do OPZZ mają szczególnie respondenci z wyższym wykształceniem, kadra kierownicza, pracownicy fizyczno-umysłowi i robotnicy, zwłaszcza niewykwalifikowani. Nie mają zaufania do tego związku prywatni przedsiębiorcy i gospodynie domowe.

Warto przyrzeć się związkowi między poglądami politycznymi respondentów, określanymi na skali: lewicowość - centrum - prawicowość, a oceną ich zaufania do poszczególnych związków zawodowych. Ankietowani darzący zaufaniem NSZZ "Solidarność" określają swoje poglądy jako bardziej prawicowe, niż ci, którzy odmawiają NSZZ "Solidarność" zaufania. Zaufanie do OPZZ nie wiąże się z określonymi poglądami badanych na tej skali.

Zapytano także respondentów o to, czy cztery lata temu zaufanie, jakim darzyli wymienione w poprzednim pytaniu związki zawodowe, było większe czy mniejsze niż obecnie.

Ponad trzy czwarte respondentów twierdzi, że cztery lata temu miało do NSZZ "Solidarność" o wiele większe zaufanie niż obecnie. Złożyło się na to prawdopodobnie kilka przyczyn. Pierwszą niewątpliwie było funkcjonowanie tego związku na zasadzie "mitu", symbolu walki z komunizmem. Sytuacja ta - poparta zwłaszcza zdecydowanym zwycięstwem w wyborach 1989 roku - sprzyjała rozbudzeniu w społeczeństwie nadmiernie wygórowanych oczekiwań co do szybkiego przejścia do gospodarki kapitalistycznej i demokratycznych sposobów rządzenia. "Solidarności", rozumianej znacznie szerzej niż tylko jako związek zawodowy (choć to właśnie on zbiera owoce negatywnego obrazu zmian gospodarczych i politycznych), przypadła rola przeprowadzenia kraju przez proces przemian o wiele bardziej skomplikowany, niż pierwotnie zakładano. Demonstracyjna wypowiedź liderów związkowych o "zwinieniu parasola" nad kolejnym rządem "solidarnościowym" nie stała się - jak wynika z powyższych danych - cezurą, pozwalającą opinii publicznej dostrzec odcięcie się związku od bezpośredniego wpływu na rządzenie państwem i zajęcie się jedynie sprawami typowo związkowymi, a więc obroną interesów pracowniczych i ochroną ich praw socjalnych.

Interesujący wniosek nasuwa się także po analizie zaufania respondentów do związku NSZZ "Solidarność '80". Prawie połowa badanych stwierdziła, że cztery lata temu wiązała z nim większe nadzieje, mimo że wtedy jeszcze nie istniał. Trudno przypuszczać, że jest to jedynie wynik pewnego "automatyzmu" odpowiedzi. Może to być - obok niesprecyzowania poglądów na ten temat - efekt zagubienia się respondentów w rozpoznawaniu poszczególnych związków, podobny do tego, jaki występuje często przy pytaniu o znajomość partii politycznych.

Ankietowanym postawiono także pytanie o związek zawodowy najlepiej rozumiejący ludzi pracy.

Tabela 1

w procentach

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, rozumie ludzi takich jak Pan(i)?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	IX '92	I '93	III '93
NSZZ "Solidarność"	13	17	17
NSZZ "Solidarność '80"	8	8	4
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	6	7	9
NSZZ "Solidarność" RI	5	8	9
ZR "Samoobrona"	2	2	3
Inny związek	1	1	2
Żaden	40	38	37
Trudno powiedzieć	24	19	20

Otrzymane wyniki wskazują, że stosunek do poszczególnych związków zasadniczo się nie zmienił od września '92. Zmniejszyła się jedynie w niewielkim stopniu akceptacja NSZZ "Solidarność '80", a wzrosła NSZZ "Solidarność", OPZZ i NSZZ "Solidarność" RI. Utrzymuje się również, w porównaniu z sytuacją z połowy ubiegłego roku, blisko 40-procentowe wskazanie, że żaden z istniejących związków nie rozumie problemów ludzi. Podobny odsetek respondentów jak we wrześniu '92 jest niezdecydowanych, jaki związek mają wymienić. Do osób twierdzących, że żaden ze związków nie rozumie ich problemów należą głównie ludzie młodzi, z małych miast, mieszkający w regionie zachodnim i południowo-wschodnim kraju, kadra kierownicza i pracownicy fizyczno-umysłowi oraz bezrobotni.

Może to prowadzić do sformułowania dwóch wniosków. Pierwszy, dotyczący terażniejszości, nasuwa się niejako sam: działalność związków zawodowych, zarówno pracowniczych jak i rolniczych, solidarnościowych i niesolidarnościowych, nie spełnia oczekiwań w zakresie spraw zawodowych badanych osób. Związki nie potrafią znaleźć skutecznej drogi do zyskania aprobaty społecznej swoich poczynań. Potwierdzeniem są niemal dwie trzecie respondentów, którzy - odpowiadając na to pytanie - nie wskazali na żaden związek. Drugi wniosek - bardziej dotyczący przyszłości - świadczy o tym, że związki zawodowe wciąż jeszcze mają duże pole do "zagospodarowania", do przejęcia roli autentycznego reprezentanta interesów pracowniczych.

Związki zawodowe w zakładzie pracy

Respondentom pracującym poza rolnictwem zadano pytania o nazwę związków działających w ich zakładzie pracy oraz o sposób ich działania.

Tabela 2

w procentach

Jakie związki zawodowe działają w Pana(i) zakładzie pracy? Proszę wymienić wszystkie, które istnieją	Wybrał(a)	Nie wybrał(a)
NSZZ "Solidarność"	59	35
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	42	51
NSZZ "Solidarność '80"	9	85
Związki zawodowe branżowe nie zrzeszone w OPZZ	12	82
Inne związki	8	84
Nie ma żadnych związków	26	62

Największe grupy respondentów wskazały na te związki, które ze względu na spektakularną działalność w przeszłości i stan liczebny są postrzegane jako największe centrale związkowe, mianowicie NSZZ "Solidarność" (59%) i związki zawodowe zrzeszone w OPZZ (42%).

Ankietowanych poproszono także o wskazanie opinii, które najlepiej charakteryzują, ich zdaniem, sposób działania poszczególnych związków w zakładzie pracy. Po wyeliminowaniu odpowiedzi "nie dotyczy" wyniki były następujące:

Tabela 3

w procentach

Związki zawodowe	Która z poniższych opinii najlepiej opisuje sposób działania związków zawodowych w Pana(i) zakładzie pracy?				Odsetek osób, które oceniały dany związek
	Dbają o interesy pracowników	Starają się, ale niewiele im się udaje	Nic nie robią dla pracowników	Ich działania szkodzą pracownikom	
NSZZ "Solidarność"	21	61	16	2	61
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	15	68	17	0	47
NSZZ "Solidarność '80"	18	64	9	9	14
Związki zawodowe nie zrzeszone w OPZZ	23	46	23	8	17
Inne związki	18	55	18	9	15

Porównanie danych z tabeli 3 prowadzi do wniosku, że działalność wszystkich związków jest oceniana w zadziwiająco podobny sposób. Spośród związków, które istnieją w danym zakładzie pracy, większe zaufanie budzą jednak te, które występują dostatecznie powszechnie (działalność NSZZ "Solidarność" oceniało 61%, a OPZZ 47%). Jednakże respondenci częściej wymieniali działaczy NSZZ "Solidarność" niż OPZZ jako tych, którzy dbają o interesy pracowników; OPZZ jest oceniany raczej jako mający dobrą wolę, ale mniej skuteczny niż NSZZ "Solidarność".

★

★

★

Ogólnie można stwierdzić, że respondenci najwyżej cenią działalność związków zawodowych o rodowodzie "solidarnościowym": NSZZ "Solidarność" RI oraz NSZZ "Solidarność". Do związków tych mają też największe zaufanie. Jednak ponad trzy czwarte ankietowanych uważa, że cztery lata temu darzyło NSZZ "Solidarność" większym zaufaniem niż obecnie.

A N E K S

Tabela 1. Z pary stwierdzeń proszę wybrać to, które jest bliższe Pana(i) opinii: 1. Związki zawodowe powinny mieć wpływ na wszystkie ważne decyzje władz państwowych dotyczące spraw kraju
2. Związki zawodowe powinny mieć wpływ wyłącznie na decyzje władz państwowych dotyczące interesów i praw pracowniczych
(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	60	14	1233
Płeć				
Mężczyźni	23	65	11	572
Kobiety	27	56	17	661
Wiek				
do 24 lat	23	64	13	141
25-34	25	65	10	180
35-44	32	60	9	330
45-54	26	63	12	211
55-64	20	61	18	170
65 lat i więcej	21	51	28	199
Miejsce zamieszkania				
Wies	24	59	18	479
Miasto do 20 tys.	36	57	7	139
od 21 do 100 tys.	29	56	15	229
101-500 tys.	19	68	13	203
501 tys. i więcej mieszk.	24	64	11	180
Region				
Północny	22	65	13	161
Zachodni	31	59	10	119
Środkowozachodni	22	72	7	175
Środkowy	27	58	15	229
Wschodni	27	56	17	144
Południowo-wschodni	20	66	14	188
Południowo-zachodni	29	48	23	216
Wykształcenie				
Podstawowe	27	50	24	488
Zasadnicze zawodowe	34	56	10	310
Średnie	21	73	6	343
Wyższe	6	84	10	93
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	9	79	12	59
Prac.umysł.niż.szczebla	19	72	9	127
Pracownicy fiz.-umysł.	28	62	10	49
Robotnicy wykwalifikowani	30	67	3	125
Robotnicy niewykwalifik.	32	58	10	72
Rolnicy	27	55	17	116
Prywatni przedsiębiorcy	10	85	5	39
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	26	52	22	381
Uczniowie i studenci	21	67	12	57
Bezrobotni	33	60	7	82
Gospodynie domowe i inni	37	47	16	99
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	30	57	14	98
500 tys. - 999 tys.	29	57	14	358
1000 tys. - 1499 tys.	23	60	18	334
1500 tys. - 1999 tys.	26	62	11	192
2000 tys. i powyżej	19	69	12	226
Ocena własnych war. mater.				
Złe	28	58	14	521
Średnie	26	60	14	523
Dobre	16	70	14	183
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	22	54	25	89
Raz w tygodniu	25	59	16	692
Kilka razy w roku	26	63	11	338
W ogóle nie uczestniczy	27	65	8	109
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	21	70	9	251
Zły kierunek	28	59	14	792
Trudno powiedzieć	21	53	25	189

Tabela 2. Z pary stwierdzeń proszę wybrać to, które jest bliższe Pana(i) opinii: 1. Związki zawodowe w zakładach pracy powinny mieć wpływ na wszystkie ważne decyzje dyrekcji
2. Związki zawodowe powinny ograniczyć się do obrony interesów i praw pracowniczych

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	58	12	1233
Płeć				
Mężczyźni	30	61	9	572
Kobiety	30	55	15	661
Wiek				
do 24 lat	29	60	11	141
25-34	29	63	8	180
35-44	37	57	6	330
45-54	28	64	8	211
55-64	24	59	16	170
65 lat i więcej	27	44	29	199
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	52	17	479
Miasto do 20 tys.	29	64	7	139
od 21 do 100 tys.	29	62	9	229
101-500 tys.	32	59	10	203
501 tys. i więcej mieszk.	25	62	13	180
Region				
Północny	23	65	12	161
Zachodni	35	60	5	119
Środkowozachodni	29	62	9	175
Środkowy	27	59	14	229
Wschodni	37	46	16	144
Południowo-wschodni	23	69	8	188
Południowo-zachodni	37	44	18	216
Wykształcenie				
Podstawowe	30	47	23	488
Zasadnicze zawodowe	39	55	6	310
Średnie	28	67	5	343
Wyższe	8	85	7	93
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	6	88	7	59
Prac.umysł.niż.szczebła	27	69	4	127
Pracownicy fiz.- umysł.	32	64	3	49
Robotnicy wykwalifikowani	41	55	4	125
Robotnicy niewykwalifik.	30	64	5	72
Rolnicy	34	51	14	116
Prywatni przedsiębiorcy	25	73	2	39
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	28	52	20	381
Uczniowie i studenci	26	56	18	57
Bezrobotni	28	64	8	82
Gospodynie domowe i inni	46	41	13	99
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	34	51	15	98
500 tys. - 999 tys.	37	51	12	358
1000 tys. - 1499 tys.	25	61	14	334
1500 tys. - 1999 tys.	31	59	10	192
2000 tys. i powyżej	25	66	9	226
Ocena własnych war. mater.				
Złe	31	55	14	521
Średnie	31	57	12	523
Dobre	26	64	10	183
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	52	20	89
Raz w tygodniu	31	56	13	692
Kilka razy w roku	29	59	12	338
W ogóle nie uczestniczy	31	64	5	109
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	25	67	8	251
Zły kierunek	32	55	13	792
Trudno powiedzieć	28	55	17	189

Tabela 3. Czy Pan(i) osobiście darzy zaufaniem NSZZ "Solidarność"?
(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	43	14	1232
Płeć				
Mężczyźni	45	44	10	572
Kobiety	41	42	17	660
Wiek				
do 24 lat	33	47	20	141
25-34	47	44	10	179
35-44	39	50	11	330
45-54	47	42	11	211
55-64	46	40	14	170
65 lat i więcej	47	31	22	199
Miejsce zamieszkania				
Wies	44	39	17	479
Miasto do 20 tys.	42	44	13	139
od 21 do 100 tys.	39	50	11	229
101-500 tys.	36	50	14	202
501 tys. i więcej mieszk.	54	35	11	180
Region				
Północny	41	47	11	161
Zachodni	39	47	14	119
Środkowo-zachodni	42	49	8	175
Środkowy	48	36	16	229
Wschodni	49	32	20	144
Południowo-wschodni	48	40	12	188
Południowo-zachodni	34	49	17	215
Wykształcenie				
Podstawowe	41	39	20	488
Zasadnicze zawodowe	42	47	11	310
Średnie	45	43	12	343
Wyższe	48	46	6	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	42	54	4	59
Prac.umysł.niż.szczebla	43	50	7	127
Pracownicy fiz.- umysł.	35	54	12	49
Robotnicy wykwalifikowani	45	46	10	125
Robotnicy niewykwalifik.	49	44	7	72
Rolnicy	42	40	19	116
Prywatni przedsiębiorcy	62	35	3	38
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	47	36	17	381
Uczniowie i studenci	33	39	28	57
Bezrobotni	31	58	11	82
Gospodynie domowe i inni	35	44	20	99
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	42	44	14	98
500 tys. - 999 tys.	40	45	15	358
1000 tys. - 1499 tys.	41	43	16	334
1500 tys. - 1999 tys.	46	40	13	192
2000 tys. i powyżej	50	43	8	225
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	46	14	520
Średnie	45	39	16	523
Dobre	49	43	8	183
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	61	23	16	87
Raz w tygodniu	44	40	16	692
Kilka razy w roku	38	50	11	338
W ogóle nie uczestniczy	39	50	11	109
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	64	27	9	251
Zły kierunek	35	52	13	792
Trudno powiedzieć	49	27	24	188

Tabela 4. Czy Pan(i) osobiście darzy zaufaniem związki zawodowe OPZZ?
(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	51	21	1232
Płeć				
Mężczyźni	31	52	17	572
Kobiety	27	49	24	660
Wiek				
do 24 lat	20	54	26	141
25-34	29	54	17	179
35-44	30	52	18	330
45-54	30	55	16	211
55-64	31	50	19	170
65 lat i więcej	28	39	33	199
Miejsce zamieszkania				
Wies	25	48	27	479
Miasto do 20 tys.	35	50	14	139
od 21 do 100 tys.	33	50	17	229
101-500 tys.	25	54	21	202
501 tys. i więcej mieszk.	31	54	15	180
Region				
Północny	26	59	15	161
Zachodni	35	48	17	119
Środkowo-zachodni	36	45	19	175
Środkowy	30	48	22	229
Wschodni	24	45	31	144
Południowo-wschodni	27	50	23	188
Południowo-zachodni	24	57	19	215
Wykształcenie				
Podstawowe	27	45	28	488
Zasadnicze zawodowe	31	52	18	310
Średnie	26	57	17	343
Wyższe	38	52	10	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	39	48	13	59
Prac.umysł.niż.szczebła	28	56	15	127
Pracownicy fiz.- umysł.	37	45	17	49
Robotnicy wykwalifikowani	34	52	14	125
Robotnicy niewykwalifik.	45	43	12	72
Rolnicy	19	49	32	116
Prywatni przedsiębiorcy	31	59	10	38
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	31	46	23	381
Uczniowie i studenci	22	53	25	57
Bezrobotni	20	60	20	82
Gospodynie domowe i inni	14	59	28	99
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	22	48	30	98
500 tys. - 999 tys.	24	56	20	358
1000 tys. - 1499 tys.	30	50	21	334
1500 tys. - 1999 tys.	30	46	24	192
2000 tys. i powyżej	36	51	13	225
Ocena własnych war. mater.				
Złe	27	52	22	520
Średnie	30	48	22	523
Dobre	31	54	15	183
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	49	25	87
Raz w tygodniu	27	52	21	692
Kilka razy w roku	29	50	20	338
W ogóle nie uczestniczy	42	42	17	109
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	28	55	17	251
Zły kierunek	30	51	20	792
Trudno powiedzieć	25	43	32	188

Tabela 5. Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, rozumie ludzi takich jak Pan(i)?

(%)

	NSZZ "Solidar."	NSZZ "Solid.80"	OPZZ	NSZZ "Solid.RI"	ZR Samoobrona	Inny	Żaden	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	4	9	9	3	2	37	20	1230
Płeć									
Mężczyźni	16	4	11	10	3	3	39	14	570
Kobiety	18	4	7	8	2	2	35	25	660
Wiek									
do 24 lat	8	6	5	9	1	2	47	23	141
25-34	18	4	10	8	5	1	37	16	180
35-44	20	4	9	10	2	2	34	19	329
45-54	22	4	10	8	2	4	34	16	211
55-64	11	5	11	9	3	2	42	17	170
65 lat i więcej	16	2	7	9	3	2	31	30	197
Miejsce zamieszkania									
Wieś	10	4	5	20	6	2	37	17	477
Miasto do 20 tys.	15	4	13	3	0	3	46	15	139
od 21 do 100 tys.	18	2	11	3	1	3	38	25	229
101-500 tys.	22	5	9	1	1	2	33	28	203
501 tys. i więcej mieszk.	28	5	13	0	0	3	32	18	180
Region									
Północny	21	4	6	5	0	1	39	24	161
Zachodni	16	1	12	3	2	7	46	14	119
Środkowozachodni	12	7	18	6	3	1	30	24	174
Środkowy	21	4	11	9	3	3	33	17	229
Wschodni	19	6	3	24	9	1	26	12	144
Południowo-wschodni	14	4	6	12	2	2	44	16	188
Południowo-zachodni	16	2	5	4	0	3	40	29	214
Wysztalcenie									
Podstawowe	14	3	6	14	3	1	35	24	488
Zasadnicze zawodowe	18	7	11	10	3	1	37	13	307
Średnie	19	4	8	3	2	3	39	21	343
Wyższe	17	1	14	1	0	8	37	22	93
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	8	0	16	0	0	6	50	19	59
Prac.umysł.niż.szczebla	26	3	9	0	1	2	29	30	127
Pracownicy fiz.- umysł.	13	6	14	3	2	5	43	14	49
Robotnicy wykwalifikowani	28	9	14	4	2	0	30	13	124
Robotnicy niewykwalifik.	23	8	11	6	1	1	36	14	72
Rolnicy	5	0	2	47	9	0	32	4	116
Prywatni przedsiębiorcy	27	5	0	3	0	7	35	22	39
Bierni zawodowo									
Renciści i emeryci	14	3	10	7	2	3	38	23	379
Uczniowie i studenci	6	4	8	0	2	4	42	34	57
Bezrobotni	23	3	5	6	1	0	49	14	82
Gospodynie domowe i inni	15	4	4	6	5	2	38	25	99
Dochody na jedną osobę									
Poniżej 500 tys.zł	11	2	3	22	7	0	39	15	98
500 tys. - 999 tys.	18	5	6	13	4	1	37	16	358
1000 tys. - 1499 tys.	15	6	9	7	2	2	36	24	332
1500 tys. - 1999 tys.	21	1	10	4	1	4	37	22	191
2000 tys. i powyżej	19	4	14	1	0	5	36	21	226
Ocena własnych war. mater.									
Złe	16	4	7	11	3	1	39	18	521
Średnie	16	4	9	9	3	2	35	22	521
Dobre	22	3	12	2	0	5	33	21	183
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	22	3	3	16	2	5	25	25	88
Raz w tygodniu	17	5	7	10	3	1	36	21	690
Kilka razy w roku	15	3	13	8	2	1	39	19	338
W ogóle nie uczestniczy	18	4	15	1	1	9	43	10	109
Ocena kier.rozw.syt.w kraju									
Dobry kierunek	28	3	7	4	3	4	26	25	251
Zły kierunek	13	5	10	10	3	2	41	16	792
Trudno powiedzieć	18	2	4	9	2	1	34	30	187